

‘Omdat Hij ons eerst liefhad’

Opbouw en samenhang van 1 Johannes 4:7-21

Abstract

The first letter of John has a style of writing that makes it difficult to answer the question of how the main line of thought of the letter runs. In this article I discuss the structure and coherence of 1 John 4:7-21. I do this – having first justified why 4:7-21 forms a rounded pericope – first by examining the structure of the passage. Next I discuss the five keywords of 1 John 4:7-21. Thereafter I describe the main line and two other semantic lines. The last step is to outline the background against which the call for mutual love must be understood. 1 John 4:7-21 has five key words: love (noun), to love [verb], God, us and (out and) in. 4:7-21 finds its unity in the love of God, which manifested itself in the Son's mission as atonement for "our" sins. That love of God makes us debtors to love each other. The call to love is found in all three parts (vv. 7-10, vv. 11-18, vv. 19-21), as well as the justification of that call. The main line is that love comes from God with the 'telos' of staying 'in us'. And that's what happens when 'we' love each other. With that, the main line of thought of 1 John 4:7-21 becomes clear. This article shows that the essential insight of faith that the love of God and the love of the brother cannot and should not be separated; in 1 John 4:7-21 they do not constitute two separate commandments that are equal, but one commandment.

Inleiding

Het antwoord op de vraag waar het in 1 Johannes 4:7-21 om draait, zal gezien het groot aantal keren dat de woorden 'liefhebben' (ἀγαπαῶ) (vijftien keer)¹ en 'liefde' (ἀγάπη) (twaalf maal)² voorkomen,³ niet lang op zich laten wachten: het draait om de liefde van God en om elkaar liefhebben. Lastiger – door de schrijfstijl van de auteur – is de vraag te beantwoorden hoe de gedachtegang in deze passage precies verloopt,⁴ als ook hoe de perikoop onderverdeeld moet worden.⁵

In dit artikel onderzoek ik de opbouw en samenhang van 1 Johannes 4:7-21. Dat doe ik, na eerst de vraag van de afbakening besproken te hebben, in vier stappen. Direct na mijn vertaling van 'probably the most important text in the New Testament that explains God's love the best'⁶ schenk ik aandacht aan de opbouw van 4:7-21, juist ook omdat over de indeling geen consensus bestaat. Daarna bespreek ik de kernwoorden van deze passage, vijf in getal, en hun samenhang. Vervolgens schets ik de hoofdlijn van 1 Johannes 4:7-21, en aansluitend twee andere betekenislijnen: (1) aanschouwen – niet aanschouwen en (2) verzoening – straf. Aan het slot van het artikel komt de vraag aan de orde tegen welke achtergrond deze oproep om elkaar lief te hebben gezien moet worden.

Afbakening

In de eerste brief van Johannes spreekt de auteur zijn adres op drie manieren aan, afwisselend met 'kinderen' (τεκνία) (8x 1:2; 2:12,13,18,28; 3:7; 4:4; 5:21), 'broeders' (ἀδελφοί) (1x 3:13) en 'geliefden' (ἀγαπητοί) (6x 2:7; 3:2,21; 4:1,7,11). In het eerste deel klinkt vooral de vocatief 'kinderen', in het tweede deel 'geliefden'. De aanhef geeft aan dat

¹ 1 Joh. 4:7b,7c,8a,10b,10c,11b,11c,12b,19a,19b,20a,20c,20d,21b(2x).

² 1 Joh. 4:7b,8b,9a,10a,12d,16a,16b,16c,17a,18a,18b,18d.

³ Voor een uitgebreide bespreking van deze twee woorden in de gehele eerste brief van Johannes, zie F.F. SEGOVIA, *Love Relationships in the Johannine Tradition: Agapē/Agapan in 1 John and the Fourth Gospel* (SBL.DS 58), Chico, CA 1982, 31-79.

⁴ M. DE JONGE, *De brieven van Johannes* (PNT), Nijkerk 1984, 193; G. VAN BELLE, "God is liefde": Lofzang op de liefde in 1 Johannes 4,7-21', *Ezra 49/2* (2018), 45-55, spec. 48,50, spreekt van een spiraalvormige stijl die het moeilijk maakt om de gedachtegang te volgen.

⁵ P.J. LALLEMAN, *1, 2 en 3 Johannes: Brieven van een kroongetuige* (CNT), Kampen 2005, 190.

⁶ D.G. VAN DER MERWE, "Lived experiences" of the love of God according to 1 John 4: A spirituality of love', *In die Skriflig / In Luce Verbi* 51/3 (2017), 1-8, spec. 1.

de auteur een nieuw punt gaat maken. Dat geldt ook voor 1 Johannes 4:7 dat met ‘geliefden’ begint.⁷ In 4:1-6 gaat het over de beproeving van de geesten of ze uit God zijn. In 4:7 verandert het thema. De auteur komt terug op het thema van het elkaar liefhebben uit 3:11-17 + 3:18-20.⁸ De aansporing tot liefhebben begint in 4:7 en eindigt in 4:21. Er zijn echter ook uitleggers, die 5:1-4⁹ respectievelijk 5:1-5¹⁰ daarbij rekenen. 1 Johannes 5:1-4/5 functioneert als een passage waarin de overgang gemaakt wordt van de liefde naar het geloof in 5:5-12. Dat thema van het geloof begint al direct in 5:1. Dat 4:7-21 een eenheid vormt, blijkt tevens uit het feit dat met ‘dat gebod’ aan het slot (v. 21) teruggekomen wordt op het begin: ‘Laten wij elkaar liefhebben.’ Veel vertalingen wekken terecht de indruk dat τούτην (‘dat’) een vooruitlopende functie heeft. Vers 21b is dan de inhoud van het gebod.¹¹ Ik zou dit vers dan ook zo willen vertalen: ‘En dat gebod hebben wij van hem, dat hij die God liefheeft, ook zijn broeder liefheeft.’ Het voegwoord ἵνα geeft hier geen doel aan, ze is ‘marker of objective’¹², zoals ook in 3:23, waar sprake is van zijn gebod, dat (ἵνα) wij geloven in de naam van zijn Zoon Jezus Christus en elkaar liefhebben, gelijk hij ons het gebod gegeven heeft.’

Vertaling¹³

- 7a Geliefden,
 b laten we elkaar liefhebben¹⁴,
 c omdat de liefde uit God is.
 d En een ieder die liefheeft, is uit God verwekt¹⁵ en kent God.¹⁶
 8a Hij die niet liefheeft, kende God niet,
 b omdat God liefde is.
 9a Hierin is Gods liefde in¹⁷ ons geopenbaard,

⁷ D.E. HIEBERT, ‘An Exposition of 1 John 4:7-21’, *Bibliotheca Sacra* 147 (1990), 69-88, spec. 70, noemt het adres een uitdrukking van de liefde van de auteur (Johannes) voor zijn lezers; M.J.J. MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes: Een praktische bijbelverklaring* (T&T), Kampen 2010, 86, zegt dat de gebruikte term goed bij het thema van de liefde past.

⁸ Zo ook D. RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John* (ANTC), Nashville, TN 1997, 116.

⁹ R. BULTMANN, *Die drie Johannesbrieven* (KEK.NT 14), Göttingen 1967, 78-82; R. SCHNACKENBURG, *Die Johannesbrieven* (HThKNT 13/3), Freiburg et al. 1975⁵, 227; R.E. BROWN, *The Epistles of John* (AB 30), Garden City, NY 1982, 512-13; S.S. SMALLEY, *1, 2, 3 John* (WBC 51), Waco, TX 1984, 233,235-236; DE JONGE, *De brieven van Johannes*, 193; G. STRECKER, *Die Johannesbrieven* (KEK.NT 14), Göttingen 1989, 221; T. DO, *Re-thinking the Death of Jesus: An Exegetical and Theological Study of Hilasmos and Agapē in John 2:1-2 and 4:7-10* (CBET 73), Leuven 2014, 148.

¹⁰ MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 86-100, en J.C. THOMAS, ‘The Literary Structure of 1 John’, *Novum Testamentum* 40/4 (1998), 369-381, spec. 373.

¹¹ Zo ook MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 96; J. PAINTER, *1, 2 and 3 John* (SP 18), Collegeville, PA 2008, 279,287.

¹² W.F. ARNDT, F.W. GINGRICH, F.W. DANKER & W. BAUER (ed.), *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (= BDAG), Chicago & London 2000³, 476.

¹³ Voor de Griekse tekst, zie B. ALAND, et al. (Hg.), *Novum Testamentum Graece* (= NA²⁸) Stuttgart 2012²⁸, 722-724.

¹⁴ E.G. HOFFMAN & H. VON SIEBENTHAL, *Griechische Grammatik zum Neuen Testament* (= GGNT), Riehen 1999², 501) noemt ἀγαπῶμεν een ‘adhortativer Konjunktiv’. Op pag. 338 overigens vertalen Hoffman en Von Siebenthal ἀγαπῶμεν met ‘wij willen liefhebben’.

¹⁵ Voor een uitgebreide verantwoording van de vertaling van γενένηται met ‘verwekt’, zie M.J.J. MENKEN, ‘“Born of God” or “Begotten by God”? A Translation Problem in the Johannine Writings’, *Novum Testamentum* 51/4 (2009), 352-368.

¹⁶ In zijn arrangement van de tekst van vv. 7d-8 doet Do, *Re-thinking the Death of Jesus*, 154, geen recht aan het parallelisme. Hij maakt van ‘en kent God’ namelijk een apart kolon.

¹⁷ Een veel voorkomende vertaling van ἐν in v. 9a is ‘onder ons’. De vertaling van het NBG-’51 met ‘jegens’ vindt in BDAG (zie n. 12), 326-330, geen rechtvaardiging. Ik bepleit een ‘gewone’ vertaling met ‘in’, realiseer me dat het geen fraai Nederlands is. En dat kan ook, dunkt me, als ‘in ons’ in v. 9a opgevat wordt als ‘in onze wereld’ (zie v. 9b en v. 14b-c), respectievelijk ‘in ons midden’ (Do, *Re-thinking the Death of Jesus*, 175,179); J.M. LIEU, *I, II en III John: A Commentary* (NTL), Louisville, KY 2008, 180, verstaat ἐν ἡμῖν mijns inziens te beperkt als ‘in onze gemeenschap’.

- b dat God zijn enige Zoon naar de wereld gezonden heeft,
 c opdat we door hem zouden leven.
- 10a Hierin bestaat de liefde,
 b niet dat *wij* God hebben liefgehad,
 c maar dat *hij* ons liefhad
 d en zijn Zoon gezonden heeft
 e als¹⁸ verzoening¹⁹ voor²⁰ onze zonden.
- 11a Geliefden,
 b als God ons zó liefhad,
 c dan zijn ook *wij* verschuldigd elkaar lief te hebben.
- 12a God heeft niemand ooit aanschouwd.
 b Indien wij elkaar liefhebben,
 c blijft God in ons
 d en is zijn liefde in ons voltooid²¹.
- 13a Hieraan weten wij dat wij in hem blijven en hij in ons,
 b omdat hij ons van zijn geest heeft gegeven.
- 14a En *wij* hebben aanschouwd en getuigen
 b dat de Vader de Zoon heeft gezonden
 c als²² redder van de wereld.
- 15a Wie ooit²³ ook maar²⁴ belijdt dat Jezus de Zoon van God is,
 b God blijft in hem en hij blijft in God.
- 16a En *wij* hebben gekend en geloofd de liefde die God in ons heeft.
 b God is liefde.
 c En hij die blijft in de liefde, blijft in God en God blijft in hem.
- 17a Hierin wordt de liefde met ons voltooid,
 b dat wij vrijmoedigheid hebben op de dag van het oordeel,
 c dat, zoals die²⁵ is, ook *wij* in deze wereld zijn.
- 18a Vrees is er niet in de liefde,
 b de voltooide liefde werpt namelijk de vrees eruit,
 c omdat de vrees met straf van doen heeft.²⁶
 d Hij echter die vreest, is in de liefde niet voltooid.
- 19a Laten *wij* liefhebben^{27,28}

¹⁸ Voor de vertaling van τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν als 'object-complement', zie D.B. WALLACE, *Greek Grammar Beyond the Basics* (= GGBB), Grand Rapids 1996, 186.

¹⁹ LIEU, *I, II en III John*, 183, zie ook 184,189, vertaalt ἰλασμός ten onrechte als 'vergeving' (ἄφεσις).

²⁰ Voor de vertaling van het voorzetsel περὶ met genitief met 'voor', zie GGNT (zie n. 14), 276.

²¹ Voor een ruime argumentatie om τετελειωμένη niet te vertalen met 'volmaakt' (vaak opgevat als 'zonder gebreken'), maar met 'voltooid' ('completed'), zie RENSBERGER, 'Completed Love', 237-271.

²² Voor de vertaling van τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου als 'object-complement', zie GGBB (zie n. 18), 186.

²³ ἔαν: 'ooit', zie BDAG (zie n. 12), 268, s.v. ἔαν 3.

²⁴ ὅς: 'welcher auch immer', zie GGNT (zie n. 14), 75.

²⁵ Naar wie of wat verwijst ἐκεῖνός ('die')? In 2:6 en 3:16 verwijst ἐκεῖνός naar Jezus. H.-J. KLAUCK, *Der erste Johannesbrief* (EKK 23/1), Zürich & Neukirchen-Vluyn 1994, 270; RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 122; MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 94, zijn van mening dat ἐκεῖνός in 4:17c ook naar Jezus verwijst. In 3:3,5,7 verwijst ἐκεῖνός echter naar God. Gezien dezelfde eschatologische setting (3:3,5 en 4:17c) zou ik zeggen dat ἐκεῖνός in 4:17c naar God verwijst.

²⁶ BDAG (zie n. 12), 555. Letterlijk staat er: 'omdat de vrees straf heeft.'

²⁷ Diverse vertalingen vertalen: 'Wij hebben lief'. Ik zou met VAN TILBORG, *De brieven van Johannes*, 115-116, en RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 125, zeggen dat we ook hier te maken hebben met een aansporing; het is dezelfde vorm: ἀγαπῶμεν, een 'adhortativer Konjunktiv', als in v. 7b.

²⁸ ἀγαπῶμεν kent in NA²⁸ (zie n. 13) geen object. Een aantal handschriften heeft 'hem' (αὐτόν) als object, weer andere manuscripten hebben 'God' (θεόν) als object.

- b omdat *hij* ons eerst liefhad.
 20a Indien iemand zegt: 'Ik heb God lief' en zijn broeder haat,
 b een leugenaar is hij.²⁹
 c Want hij die niet zijn broeder liefheeft, die hij gezien heeft,
 d kan niet God, die hij niet gezien heeft, liefhebben.
 21a En dat gebod hebben wij van hem,
 b dat³⁰ hij die God liefheeft, ook zijn broeder liefheeft.

Opbouw

De vraag hoe de passage is opgebouwd, kent verschillende antwoorden. Sommige geleerden gaan uit van twee delen (Greydanus³¹; Hiebert en Ngele en Unachukwu³²). Anderen van drie delen (Westcott en Culpepper³³; Brooke, Painter en Segovia³⁴; Menken³⁵; Lalleman³⁶). Weer anderen van vier delen (Van Tilborg³⁷; Wengst³⁸). En nog weer anderen van vijf delen (Malatesta³⁹; Scholer⁴⁰; Klauck⁴¹; Beutler⁴²). Ik ben van opvatting dat de

²⁹ Vgl. 2:4: 'Wie zegt: "Ik ken hem", en zijn geboden niet bewaart, is een leugenaar en in hem is de waarheid niet.'

³⁰ Voor de vertaling van ἵνα met 'dat', zie BDAG (zie n. 12), 476.

³¹ S. GREYDANUS, *De drie brieven van den apostel Johannes* (KV), Kampen 1934, 98-110: (1) vv. 7-16 [de liefde is kenmerk van geboorte uit God] en (2) vv. 17-21 [de ware liefde geeft vrijmoedigheid].

³² HIEBERT, 'An Exposition of 1 John 4:7-21', 70: (1) vv. 7-16a [the nature of redeeming love] en (2) vv. 16b-21 [the results of redeeming love]; O.K. NGELE & D.C. UNACHUKWU, 'Exegetical Exploration of 1 John 4:7-21 in the Context of the Nigerian Church', *Neotestamentica* 54/2 (2020), 329-349, spec. 336-342: (1) vv. 7-16a [the nature of divine love] en (2) vv. 16b-21 [the resultant effect of divine love].

³³ B.F. WESTCOTT, *The Epistles of John: The Greek Text with Notes*, Abingdon [1883] 1966, 147-162: (1) vv. 7-10 [the ground of perfect love], (2) vv. 11-16a [the inspiration of love] en (3) vv. 16b-21 [the activity of love]; R.A. CULPEPPER, *The Gospel and Letters of John* (IBT), Nashville, TN 1998, 196: (1) vv. 7-10 [the source of perfect love], (2) vv. 11-16a [the experience of perfect love] en (3) vv. 16b-21 [the confidence of perfect love].

³⁴ A.E. BROOKE, *Johannine Epistles* (ICC), Edinburgh 1948, 117-127: (1) vv. 7-12 [love based on the revelation of love], (2) vv. 13-16a [proofs of fellowship] en (3) vv. 16b-21 [love and faith in relation to judgement]; PAINTER, *1, 2 and 3 John*, 265-288: (1) vv. 7-12 [God's love is the source of love for one another], (2) vv. 13-16a [the spirit is the evidence of abiding in God] en (3) vv. 16b-21 [abiding in love is the ground of confidence before God]; SEGOVIA, *Love Relationships*, 61, komt tot dezelfde driedeling zonder elke 'paragraph' van een opschrift te voorzien.

³⁵ MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 86-96: (1) vv. 7-12 [lofzang op de liefde], (2) vv. 13-16 [geest, getuigenis, belijdenis, geloof] en (3) vv. 17-21 [volkomen liefde].

³⁶ LALLEMAN, *1, 2 en 3 Johannes*, 190: (1) vv. 7-10 [God is en betoont liefde], (2) vv. 11-12 [toepassing], (3) vv. 13-16 [de tekenen van de gemeenschap] en (4) vv. 17-21 [de uitwerking van de liefde in de mens].

³⁷ VAN TILBORG, *De brieven van Johannes*, 103-119: (1) vv. 7-10 [de liefde is uit God want God is liefde], (2) vv. 11-16 [God in ons en wij in God], (3) vv. 17-18 [liefde en vrees] en (4) vv. 19-5:3a [de liefde tot God en de liefde tot de broeders].

³⁸ K. WENGST, *Der erste, zweite und dritte Brief des Johannes* (OTKNT 16), Gütersloh & Würzburg 1978, 177-199: (1) vv. 7-13 [die Begründung der Liebe untereinander in der Liebe Gottes], vv. 14-16 [die Liebe Gottes als Gegenstand von Zeugnis, Bekenntnis und Glaube], (3) vv. 17-18 [die Vollendung der Liebe im endzeitlichen Freimut], en (4) vv. 19-21 [die Bruderliebe als Form der Liebe zu Gott].

³⁹ E. MALATESTA, *Interiority and Covenant: A Study of εἶναι ἐν and μένειν ἐν in the First Letter of Saint John* (AnBib 69), Rome 1978, 294: (1) vv. 7-10, (2) vv. 11-13, (3) vv. 14-16, (4) vv. 17-18 en (5) vv. 19-21 zonder elk onderdeel te karakteriseren.

⁴⁰ D.M. SCHOLER, '1 John 4:7-21', *Review & Expositor* 87/2 (1990), 309-314, spec. 310: (1) v. 7a [statement of the theme for this whole unit]; (2) vv. 7b-11 [the command to love another is rooted in the character of God as love], (3) vv. 12-16 [obedience to the command brings assurance of mutual abiding between God and the believer]; (4) vv. 17-18 [as a result of obedience to the command, love is perfected] en (5) vv. 19-21 [the summary of the theme].

⁴¹ KLAUCK, *Der erste Johannesbrief*, 245: (1) vv. 7-10 [Ursprung der Liebe], (2) vv. 11-12 [Antwort der Liebe], (3) vv. 13-16 [Erfahrung der Liebe], (4) vv. 17-18 [Zukunft der Liebe], (5) vv. 19-21 [Praxis der Liebe].

⁴² J. BEUTLER, *Die Johannesbriefe übersetzt und erklärt* (RNT), Regensburg 2000, 108: (1) vv. 7-8 [Einleitung], (2) v. 9 [die Offenbarung der Liebe], (3) vv. 10-16 [das Wesen der Liebe], (4) vv. 17-18 [die Vollendung der Liebe] en (5) vv. 19-21 [Schluß].

passage – die in het Grieks met drie woorden begint die allemaal met een *alpha* beginnen (ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους)⁴³ – drie delen kent. Ik verschil echter met Culpepper, Painter en Menken, die alle drie van drie delen uitgaan, van mening over de vraag waar het eerste deel eindigt (1) en waar het derde deel begint (2).

(1) Painter⁴⁴ en Menken⁴⁵ zien – niet geheel onbegrijpelijk – in 4:11-12 de afronding van 4:7-12.⁴⁶ Ik ben van opvatting dat de vocatief ‘geliefden’ in 4:11a een nieuwe inzet aanduidt (zie ook mijn inleiding).⁴⁷ Het lijkt me echter geenszins te ontkennen dat het begin van dit deel – mede getuige het bijwoord ‘zo’ (οὕτως) (v. 11b) dat terugverwijst naar 4:10c-e – nauw aansluit op het voorafgaande.⁴⁸

(2) Het derde deel begint mijns inziens niet, hoe fraai ook, met de zin ‘God is liefde’ – maar met een aansporing ‘Laten we liefhebben’ (ἀγαπῶμεν), zoals aan het begin van het eerste deel: ‘Laten wij elkaar liefhebben (ἀγαπῶμεν)’. Painter verbreekt dan ook de eenheid van 4:13-16; het eerste onderdeel dat begint met ‘hierin’ (ἐν τούτῳ) en dat draait om het thema ‘blijven in’ (μένειν ἐν). Het begin van het derde deel, met zijn nadruk op de subjecten ‘wij’ (ἡμεῖς) en ‘hij’ (αὐτός) (v. 19), doet sterk denken aan de nadruk op de subjecten ‘wij’ (ἡμεῖς) en ‘hij’ (αὐτός) aan het slot van het eerste deel (v. 10b-c): ‘niet dat *wij* God hebben liefgehad, maar dat *hij* ons liefhad’.⁴⁹ Het derde deel sluit daarop aan: ‘Laten *wij* liefhebben, omdat *hij* eerst ons liefhad’. Het middelste, tweede deel laat zien dat die liefde van God nog in ons tot voltooiing kan komen, en wel wanneer we elkaar liefhebben. Dat brengt mij tot dit beeld van 1 Johannes 4:7-21:

- (A) 4:7-10 Laten wij elkaar liefhebben,
omdat de liefde uit God is.
Niet dat *wij* God hebben liefgehad,
maar dat *hij* ons liefhad ...
- (B) 4:11-18 Als zó God ons liefhad,
dan zijn ook *wij* verschuldigd elkaar lief te hebben.
- (A') 4:19-21 Laten *wij* liefhebben,
omdat *hij* ons eerst liefhad.⁵⁰

Elk deel mag zijn eigen gedachtegang kennen, de samenhang zit in twee dingen: de oproep tot liefhebben (v. 7b en v. 19a), met daartussen – in het middendeel – de zin dat we *verschuldigd zijn* om elkaar lief te hebben (v. 11c).⁵¹ Die oproep vindt in de twee

⁴³ PAINTER, *1, 2 and 3 John*, 265; VAN DER MERWE, “Lived experiences”, 5.

⁴⁴ PAINTER, *1, 2 and 3 John*, 116.

⁴⁵ MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 86-90.

⁴⁶ R.J. BIGALKE, ‘First John structure resolved: Exegetical analysis, Part 2’, *HTS Theologische Studies / Theological Studies* 69/1 (2013), 1-7, spec. 3,4, brengt in vv. 7-21 geen onderverdeling aan, maar noemt vv. 7-12 wel een eenheid: “The assertion to love another forms an *inclusio* between 4:7 and 4:12.”

⁴⁷ Cf. RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 116: “The section may be divided into two sections, verses 7-10 and verses 11-18, each introduced by “beloved”. De opvatting van WENGST, *Der erste, zweite und dritte Brief des Johannes*, 179: “Mit der Anrede “Geliebte” [...] setzt der Verfasser in Vers 7 neu ein”, leidt hem er niet toe om in v. 11 met dezelfde aanspraak (‘geliefden’) een nieuwe inzet te zien.

⁴⁸ MALATESTA, *Interiority and Covenant*, 295, noemt v. 11 een brug tussen vv. 7-10 en vv. 12-21, omdat het het eerste onderdeel afsluit en het tweede onderdeel inleidt.

⁴⁹ LIEU, *I, II en III John*, 175, beschouwt 4:17-19 als het derde en 4:20-5:4 als het vierde deel.

⁵⁰ Ook MALATESTA, *Interiority and Covenant*, 294, spreekt van drie aansporingen tot wederzijdse liefde (v. 7a-c, v. 11 en v. 19); dat leidt bij hem echter niet tot de visie dat vv. 7-21 drie onderdelen bevat.

⁵¹ J. FREY, “God is Love”: On the Textual Tradition and Semantics of a Core Expression of the Christian Notion of God’, in: R.G. KRATZ & H. SPICKERMANN (ed.), *Divine Wrath and Divine Mercy in the World of Antiquity* (FAT 2/32), Tübingen 2008, 203-227, lijkt in zijn artikel ‘God is love’ geen oog te hebben voor de implicatie van Gods liefde; die liefde maakt ons namelijk – zie 4:11 – tot schuldenaars om elkaar lief te hebben.

omliggende delen steeds zijn fundering in Gods liefde (vv. 10c, 11b, 19b). In het middelste deel gaat Gods liefde aan de oproep vooraf (v. 11).

De eerste twee delen kennen een parallel verloop:

- 4:7a-c ('geliefden'), 4:7d-8b ('liefhebben'), 4:9-10 (2x 'hierin');
- 4:11 ('geliefden'),⁵² 4:12 ('liefhebben'), 4:13-18 (2x 'hierin').

We zullen nog zien dat het derde deel deels aansluit op het eerste en deels op het tweede deel.

Drie delen

- Het *eerste* deel kent twee maal twee onderdelen. De eerste twee, v. 7a-c + vv. 7d-8a, staan in het kader van het elkaar liefhebben, direct gevolgd door een fundering die in relatie staat tot Gods liefde: 'omdat de liefde uit God is' (v. 7c) en 'omdat God liefde is' (v. 8b). Daarna volgen twee zinnen, die met 'hierin' (ἐν τούτῳ) beginnen: 'hierin is Gods liefde geopenbaard' (v. 9) + 'hierin bestaat Gods liefde' (v. 10). De lijn is als volgt: de liefde komt niet alleen van God, God is liefde; die liefde wordt uitgewerkt in de twee ἐν τούτῳ-zinnen, waarin we zien hoe die liefde van God zichtbaar is geworden, nl. in de zending van zijn enige Zoon⁵³ naar de wereld⁵⁴ als verzoening voor onze zonden (v. 10e).⁵⁵

- 7 Geliefden,
laten we elkaar **liefhebben**,
omdat de **liefde** uit God is.
+
- En een ieder **die liefheeft**, wordt uit God verwekt en kent God.
- 8 Hij die **niet liefheeft**, kende God niet,
omdat God **liefde** is.
- 9 **Hierin** is Gods **liefde** in ons geopenbaard,
dat God zijn enige Zoon naar de wereld gezonden heeft,
opdat we door hem zouden leven.
+
- 10 **Hierin** bestaat de **liefde**,
niet dat *wij* God hebben **liefgehad**,
maar dat *hij* ons **liefhad**
en zijn Zoon gezonden heeft
als verzoening voor onze zonden.

- Ook het *tweede* deel kent twee maal twee onderdelen: het verschuldigd zijn elkaar lief te hebben (v. 11) + de gevolgen als we dat doen: elkaar liefhebben (v. 12). Dan volgen ook hier twee zinnen die met 'hierin' (ἐν τούτῳ) beginnen: vv. 13-16 + vv. 17-18.⁵⁶ De lijn is als volgt: nadat eerder een oproep om elkaar lief te hebben klonk (v. 7b), horen we nu van

⁵² PAINTER, *1, 2 and 3 John*, 270, is daarentegen van mening dat 'the renewed adress of the readers as "Beloved" marks the summing up and conclusion of the subsection 4:7-12'.

⁵³ Met de zending van de Zoon door de Vader (4:9b-c, 10d-e, 14b-c) hebben we met 'the central Johannine christological motif' (PAINTER, *1, 2 and 3 John*, 275) te maken.

⁵⁴ LIEU, *I, II en III John*, 181, vraagt zich af of 'wereld' setting van de zending is of object van Gods liefde. Mijns inziens is allebei het geval: setting (v. 9b) en object (v. 14c).

⁵⁵ In 2:2 werd aan 'voor onze zonden' toegevoegd: 'niet alleen voor de onze, maar ook voor de gehele wereld'.

⁵⁶ VAN TILBORG, *De brieven van Johannes*, 107-114, beschouwt vv. 17-18 als een zelfstandig deel na vv. 11-16. Hij heeft geen oog voor het feit dat vv. 13-16 ('hierin') en vv. 17-18 ('hierin') twee nadere uitwerkingen zijn van v. 12.

verschuldigd zijn om elkaar lief te hebben. Nu horen we niet dat je *uit* God verwekt bent, als je liefhebt, zoals in v. 7d, maar dat God *in* jou blijft, ook al heb je hem niet aanschouwd, en dat dan zijn liefde in jou tot voltooiing is gekomen. De conditionele (έάν) zin (v. 12b-d) wordt vervolgens uitgewerkt in vv. 13-16 en vv. 17-18. Het eerste deel gaat verder in op het woord 'blijven' (μένειν) uit v. 12c;⁵⁷ het tweede deel gaat verder in op het woord 'voltooid' (τετελειωμένη) uit v. 12d.⁵⁸ De voltooiing van Gods liefde geschiedt, als wij elkaar liefhebben. Dat kan er dan voor zorgen dat zo God in ons blijft. God zelf mag dan niet zichtbaar zijn, hij blijft wel degelijk onder ons, en wel als we elkaar liefhebben. Rensberger formuleert het fraai: 'Christian love is the ongoing revelation of God.'⁵⁹

- 11 Geliefden,
als God ons zó **liefhad**,
dan zijn ook *wij* verschuldigd elkaar **lief te hebben**.
+
- 12 God heeft niemand ooit aanschouwd.
Indien wij elkaar **liefhebben**,
dan **blijft** God in ons
en is zijn **liefde** in ons **voltooid**.
- 13 **Hieraan** weten wij dat wij in hem **blijven** en hij in ons,
omdat hij ons van zijn geest heeft gegeven.
- 14 En *wij* hebben aanschouwd en getuigen
dat de Vader de Zoon heeft gezonden,
als redder van de wereld.
- 15 Wie ooit ook maar belijdt dat Jezus de Zoon van God is,
God **blijft** in hem en hij **blijft** in God.
- 16 En *wij* hebben gekend en geloofd de **liefde** die God in ons heeft.
God is liefde.
En hij die **blijft** in de **liefde**, **blijft** in God en God **blijft** in hem.
+
- 17 **Hierin** wordt de **liefde** met ons **voltooid**,
dat wij vrijmoedigheid hebben op de dag van het oordeel,
dat zoals die is, ook *wij* in deze wereld zijn.
- 18 Vrees is er niet in de **liefde**,
de **voltooid** **liefde** werpt namelijk de vrees eruit,
omdat de vrees met straf van doen heeft.
Hij echter die vreest, is in de **liefde** niet **voltooid**.'

- Het *derde* deel kent drie onderdelen: v. 19 + v. 20 + v. 21. Het begint met de oproep om lief te hebben die sterk doet denken aan de oproep om lief te hebben aan het begin van het eerste deel.⁶⁰ Met zijn uitspraak: 'Laten *wij* liefhebben, omdat *hij* eerst ons liefhad' (v. 19) sluit de auteur aan op het slot van het eerste deel: Niet dat *wij* God hebben liefgehad, maar

⁵⁷ Cf. RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 116: 'By returning to love as criterion for abiding, verse 16b forms an inclusion with verse 12, confirming both the unity of verses 13-16 and their structural dependence (along with vv. 17-18) on verse 12.'

⁵⁸ Zo ook RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 118: 'This exhortation [sc. to love] will be supported by the themes enunciated in verse 12, mutual abiding with God (vv. 13-16) and the perfection of God's love (vv. 17-18).'

⁵⁹ RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 118.

⁶⁰ LIEU, *I, II en III John*, 196, beschouwt v. 19 als het slot van vv. 17-19, bij haar het derde deel, waar ze over de daarop volgende verzen (4:20-5:4), die ze als het vierde deel beschouwt, zegt dat zij de slotzin verder ontwikkelen!

dat *hij* ons liefhad.’ Het slotonderdeel met ‘dat gebod’ dat wij van hem hebben: ‘dat hij die God liefheeft, ook zijn broeder liefheeft’ (v. 21) vormt de afronding van vv. 19-21. 1 Johannes 4:19 zal een lezer treffen, omdat een object in de oproep ‘laten wij liefhebben’ ontbreekt (zie ook v. 7c en v. 8a). Dat ontbrekende object vindt hij in v. 21b: ‘God’ en ‘zijn broeder’.⁶¹ Het middelste onderdeel kent net zoals het tweede deel een conditionele (ἐάν) zin. Daarin horen we niet alleen dat het niet kan: liefde voor God zonder liefde voor de broeder, we horen de schrijver van de brief zelfs zeggen dat je een leugenaar bent, als je het ene zegt: ‘Ik heb God lief’ en het andere doet: de broeder haten. Het mag duidelijk zijn, het derde deel sluit deels aan op het eerste, deels op het tweede deel.

- 19 Laten *wij* liefhebben,
omdat *hij* ons eerst liefhad.
- 20 Indien iemand zegt: ‘Ik heb God lief’ en zijn broeder haat,
een leugenaar is hij,
want hij die niet zijn broeder liefheeft, die hij gezien heeft,
kan niet God, die hij niet gezien heeft, liefhebben.
- 21 En dat gebod hebben wij van hem,
dat hij die God liefheeft, ook zijn broeder liefheeft.

Kernwoorden

In mijn inleiding liet ik al zien dat ‘liefhebben’ (ἀγαπαῶ) en ‘liefde’ (ἀγάπη) twee belangrijke kernwoorden van 4:7-21 zijn. We moeten nog drie andere kernwoorden noemen. Het derde en vierde: ‘God’ (θεός) en ‘wij’ (ἡμεῖς), zijn nauw met elkaar verbonden. Op een vergelijkbare wijze is het vijfde kernwoord ‘in’ (ἐν) nauw verbonden, en wel met het voorzetsel ‘uit’ (ἐκ).

(1) ‘God’ (θεός).⁶² De verwijzingen naar God zijn de hoogste in deze perikoop in vergelijking met de rest van de brief: twintig keer^{63,64} Op een keer na heeft het woord ‘God’ steeds een lidwoord. Dat is niet het geval in 4:12a: ‘God heeft niemand ooit aanschouwd’. Het object van aanschouwen: ‘God’ (als persoon) staat hier voorop. Nog zeven keer komt het bezittelijk voornaamwoord ‘hem’ (αὐτον) voor. Een keer horen we het woord ‘Vader’ (πατήρ) (v. 14b), nadat eerder gesproken was over de ‘Zoon’ (υἱός) (vv. 9b, 10d).

(2) Daarnaast is steeds sprake van ‘wij’ (ἡμεῖς), dikwijls inbegrepen in het werkwoord,⁶⁵ maar ook een aantal malen expliciet, en dus nadruk krijsend.⁶⁶ Dikwijls zijn ‘God’ en ‘wij’ – in diverse zinnen – met elkaar verbonden, de ene keer staat ‘wij’ voorop, de andere keer ‘God’. Het is de liefde van *Gods* kant ‘in *ons*’, waar *wij* worden opgeroepen om *God* en *elkaar*, respectievelijk de broeder, lief te hebben.

(3) ‘in’ (ἐν). Deze prepositie ‘in’ (ἐν)⁶⁷ staat niet los van het voorzetsel ‘uit’ (ἐκ). Het begint met twee keer ‘uit’ (vv. 7c, 7d). Daarna horen we zestien maal ‘in’.⁶⁸ De liefde is *uit*

⁶¹ Iets anders MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 95: ‘Het algemene “Wij hebben lief” van vers 19 heeft in feite twee objecten: God enerzijds, de broeders en zusters anderzijds.’

⁶² ‘Wij’ omvat de auteur en de lezers (LIEU, *I, II en III John*, 176).

⁶³ 1 Joh. 4:7b,7c(2x),8a,8b,9b,10b,11b,12a,12c,15a,15b(2x),16a,16b,16c(2x),20a,20d,21b.

⁶⁴ D.G. VAN DER MERWE, “Lived experiences” of the love of God according to 1 John 4: A spirituality of love’, *In die Skriflig / In Luce Verbi* 51/3 (2017), 1-8.

⁶⁵ 1 Joh. 4:7b,9c,10b,11c,12b,13a,14a,14b,16a,17b,17c,19a,21a.

⁶⁶ ‘Wij’ in 1 Joh. 4:10a,11c,14a,16a,17c,19a; ‘ons’ in 4,9a,10c,10e,11b,12c,12d,13a,13b,16a,17a,19b.

⁶⁷ VAN DER MERWE, “Lived experiences”, 2, rekent dit voorzetsel (ἐν) niet tot de ‘peculiarities’.

⁶⁸ 1 Joh. 4:9a(2x),12c,12d,13(2x),15b(2x),16a,16c(3x),17a,17c,18a,18d.

God, is *in* ons geopenbaard, en hij moet om tot voltooiing te komen *in* ons blijven.⁶⁹ In vertalingen en commentaren wordt deze prepositie niet steeds op dezelfde wijze weergegeven. De meeste keren vertaalt men met ‘in’,⁷⁰ op te vatten als ‘de aanwezigheid van God/de liefde in de mens’⁷¹. Die vertaling lijkt minder te passen in v. 9a (en v. 16a), waar velen *ἐν ἡμῖν* dan ook vertaald hebben met ‘onder ons’ dan wel ‘in ons midden’, zo kiezend voor een andere betekenis.⁷² Ik zei al eerder in v. 9a graag de vertaling met ‘in’ te willen handhaven, en wel omdat het ‘in ons’ verstaan moet worden in relatie met het ‘uit God’.

Hoofdlijn

We zagen dat 1 Johannes 4:7-21 uit drie delen: vv. 7-10, vv. 11-18 en vv. 19-21 bestaat. Wat is nu de hoofdlijn die daardoorheen loopt?

(1) De passage mag met de oproep om elkaar lief te hebben beginnen, de grond daarvan is het feit dat God de bron is waaruit de liefde voortkomt en God zelf liefde is. Die liefde hebben mensen ook kunnen aanschouwen, omdat hij die heel concreet geopenbaard heeft door zijn Zoon naar deze wereld/ons te sturen, om ons te laten leven, tot uitdrukking komend in ‘verzoening voor onze zonden’. De volgorde is opmerkelijk: je zou verwachten dat het zou beginnen met God die ons liefhad om daarna op te roepen om elkaar lief te hebben. Niet minder opmerkelijk is dat er niet staat: dat wij God moeten liefhebben, omdat hij ons heeft liefgehad, maar dat er allereerst staat, dat we *elkaar* moeten liefhebben, omdat hij ons liefhad.

(2) Het tweede deel neemt beide elementen van het eerste deel op: Gods liefde en elkaar liefhebben, om dan een verrassend nieuw punt naar voren te brengen: ‘God heeft niemand ooit aanschouwd’, terwijl hij toch wel zijn liefde aan ons heeft getoond. Nu bestaat er de mogelijkheid dat die liefde van God, die zichtbaar is geworden, tot voltooiing komt. Wanneer dan? Dat gebeurt, als ‘wij’ elkaar liefhebben. Dan blijft God onder ons zichtbaar. Kortom, ‘Christian love is the ongoing revelation of God’. Dat zal er ook voor zorgen dat we op de dag van het oordeel – bij zijn openbaring – vrijmoedigheid zullen hebben, en dus zonder vrees kunnen zijn, want vrees zit niet in de liefde. Vrees voor straf zal er alleen zijn, als je niet liefhebt.

(3) Het derde deel herhaalt de oproep om lief te hebben van het eerste deel. Het object ‘elkaar’ wordt echter niet herhaald. Een object van liefhebben ontbreekt zelfs. De fundering ‘omdat *hij* ons eerst liefhad’ wordt uit het tweede deel hernomen: ‘als God ons zó liefhad.’ Vervolgens krijgen we uitgelegd dat dit liefhebben (v. 19) niet anders dan een dubbel object kan hebben: hij die God liefheeft, kan niet anders dan ook zijn broeder liefhebben.

Twee andere betekenislijnen

Nog twee betekenislijnen vragen om onze aandacht:

(1) *Aanschouwen/zien – niet aanschouwen/zien*

De passage (vv. 7-21) ‘begint’ niet met de uitspraak ‘God heeft niemand ooit aanschouwd’⁷³, maar met de zin ‘hierin is Gods liefde in ons geopenbaard’. Dat zorgt er dan ook

⁶⁹ H. LAMMERS, ‘Lezing: 1 Johannes 4,7-5,5’, in: H. JANSSEN & K. TOUWEN (red.), *Trouwvieringen: Exegese en preken*, Vught 2010, 72-76, spec. 73, is van mening dat daarmee ‘de intieme relatie met God’ wordt bedoeld. VAN DER MERWE, ‘Lived experiences’, 5, noemt ‘blijven in’ een ‘mystical formula’, waar ik zou zeggen dat ‘blijven van God in hem’ het vervolg is Gods openbaring, en dus om een werkelijk, doch verborgen, in-deze-wereld-blijven gaat.

⁷⁰ BDAG (zie n. 12), 327, s.v. *ἐν* 4b.

⁷¹ S. VAN TILBORG, *De brieven van Johannes* (NT), Bussum 1974, 107, spreekt met betrekking tot ‘in ons’/‘in hem’ van een ‘immanentieformule’.

⁷² BDAG (zie n. 12), 326, s.v. *ἐν* 1b.

⁷³ P.W. VAN DER HORST, ‘A Wordplay in 1 Joh 4:12?’ *ZNW* 63/3-4 (1972), 280-282, houdt het niet voor onmogelijk dat *τεθέαται* een woordspel is met *θεόν*.

voor dat er wel iets aanschouwd kan worden, namelijk zijn liefde, tot uitdrukking gebracht in de zending van de Zoon door de Vader. Het aanschouwen van God zelf is gereserveerd voor de 'Vollendungszustand'⁷⁴ (3:2). Dat God zelf niet aanschouwd kan worden, betekent niet dat hij niet aanwezig kan blijven in de wereld. Dat kan wel, maar daarvoor moeten 'wij' dan wel elkaar liefhebben. Het leidt er zelfs toe dat Gods liefde die 'onder ons' (ἐν ἡμῖν) was, 'in ons' (ἐν ἡμῖν) voltooid kan worden.⁷⁵ In het derde deel wordt herhaald dat God niet te zien is, en komt dat in een andere tegenstelling te staan: tot het wel zien van de broeder. Góð kan dus niet gezien worden, maar wel de Zoon en de broeder.

(2) Verzoening – straf

Van de eerste openbaring wordt in het eerste deel (vv. 7-10) gezegd dat hij ons liefhad en zijn Zoon gezonden heeft als verzoening voor onze zonden⁷⁶, in het tweede deel heet het dat de Vader de Zoon gezonden heeft als redder van de wereld.⁷⁷ In dat tweede deel is impliciet sprake van een volgende openbaring, 'zijn komst' (2:28), de dag waarop we hem zullen zien zoals hij is (3:2). Dreigende taal klinkt hier: dag van het oordeel (cf. Mat. 10:15; 11:22, 24; 12:36; OT: Zef. 1:14-18; Jes. 2:12-22) en straf (Mat. 25:46), passend bij veel spreken over de wederkomst, maar er is alle reden om deze dag – en dan ook hem – onbevreesd tegemoet te zien dan wel vrijmoedigheid te hebben, tenminste als je 'in de liefde' blijft.

Achtergrond van de oproep

Veel exegeten, onder wie De Jonge⁷⁸ en Den Heyer⁷⁹, hebben erop gewezen dat de eerste brief van Johannes een waarschuwing laat uitgaan tegen die mensen in de christelijke gemeente die hoogdravende geloofstaal spreken, maar in hun handelen ernstig tekort schieten. De auteur haalt hun beweringen vaak aan ('indien wij zeggen, dat ...' in 1:6,8,10; 'wie zegt, dat ...' in 2:4,6,9; indien iemand zegt, dat ...' in 4:20). De auteur is scherp over hen, en noemt hen 'leugenaars', omdat ze niet zijn wat zij voorgeven te zijn. Criterium is een levenswandel die beantwoordt aan dat van Jezus Christus, en dus aan leven naar Gods geboden.

Wat in elk geval duidelijk is, is dat er in de gemeente mensen zijn die hun broeder 'haten', terwijl ze zeggen in het licht te zijn (2:7). Het is tegen hen dat de auteur zich hier richt. Maar blijkbaar gaat dat over en weer gezien de oproep om *elkaar* lief te hebben. Wat de auteur in 4:7-21 voortdurend doet, om daaraan kracht bij te zetten, is die liefde koppelen aan Gods liefde. Voor als je dat mocht denken, het een kan niet zonder het ander. Menken zegt dan ook terecht dat dit johanneïsche gebod nog verder gaat dan het synoptische (Mar. 12:28-31 par.): hier gaat het over één gebod, niet over twee gelijkwaardige geboden.⁸⁰

⁷⁴ KLAUCK, *Der erste Johannesbrief*, 255.

⁷⁵ PAINTER, *1, 2 and 3 John*, 281, zegt over dit werkwoord: "This verb is related to *telos*, denoting the "end" of goal. The verb indicates the conditions under which God's love reaches its goal"; RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 119: "The verb *teleioō* in usages like this means "complete, finish, bring to the goal" (John 4:34; 5:36; 17:4) en 'divine love is not finished without our love'.

⁷⁶ DO, *Re-thinking the Death of Jesus*, 156, 179-183, 204-281, vat ἵλασμός (v. 10) op als 'expiation (of sins)' ('uitboeting van zonden'). Grammaticaal lijkt mij dat echter gezien de prepositie περί (τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν) niet mogelijk.

⁷⁷ De uitdrukking 'redder van de wereld' komt alleen voor in 1 Joh. 4:14c en in Joh. 4:42 (een titel, aan Jezus door de Samaritanen toegekend) voor (RENSBERGER, *1 John, 2 John and 3 John*, 121). Vergelijkbare taal wordt gesproken in Joh. 3:16-17. Met deze term wordt kennelijk de universele gerichtheid van het in Christus geschonken heil onderstreept (zo DE JONGE, *De brieven van Johannes*, 201). Volgens VAN TILBORG, *De brieven van Johannes*, 110, betekent 'redder van de wereld' niet dat Jezus de wereld redt (Godsonmogelijk volgens Van Tilborg), maar dat hij in deze wereld de redder is.

⁷⁸ M. DE JONGE, 'Liefhebben zoals God', in: *Jezus, inspirator en spelbreker*, Nijkerk 1971, 84-96, spec. 84-85.

⁷⁹ C.J. DEN HEYER, 'Drie brieven van Johannes', in: H. BAARLINK (red.), *Inleiding tot het Nieuwe Testament*, Kampen 1989, 286-291, spec. 288.

⁸⁰ MENKEN, *1, 2 en 3 Johannes*, 96.

Conclusies

Dit artikel focust op de opbouw en samenhang van 1 Johannes 4:7-21.

(1) Aan het begin van het artikel wordt de afbakening van de passage verantwoord. 1 Johannes 4:7-21 vindt haar eenheid in de liefde van God en in de oproep om elkaar lief te hebben. Hoewel de thematiek van het liefhebben ook in 5:1-4 aanwezig is, vormt 5:1-4 niet een geheel met 4:7-21, maar is het begin van hoofdstuk 5 (= vv. 1-4) een overgangspassage van de liefde naar het geloof (5:5vv.).

(2) 4:7-21 bestaat uit drie delen: vv. 7-10, vv. 11-18 en vv. 19-21, die met elkaar de uitspraak gemeen hebben dat God ons liefhad. De eerste twee delen lopen parallel aan elkaar, in het derde deel worden centrale elementen uit de twee andere delen opgenomen. De andere rode draad die door de drie delen heenloopt, is de aansporing om elkaar lief te hebben. De aansporing wordt in elk deel direct gemotiveerd vanuit Gods liefde.

(3) 4:7-21 kent vijf kernwoorden. De meest voorkomende zijn 'liefhebben' en 'liefde'. Daar draait het in 4:7-21 dan ook om. Daarmee verbonden zijn de kernwoorden: 'God' en 'wij'. Het zelfstandig naamwoord 'liefde' is verbonden met 'God', het werkwoord 'liefhebben' is iets dat 'wij' hebben te doen. Een vijfde kernwoord is het voorzetsel 'in'. De liefde is *uit* God, God zelf is liefde, hetgeen zichtbaar is geworden in de zending van zijn Zoon als verzoening voor onze zonden. Die liefde komt tot voltooiing, wanneer wij elkaar liefhebben. Dan blijft God *in* ons.

(4) De hoofdlijn is als volgt in beeld te brengen:

(a) de oproep om elkaar lief te hebben (v. 7);

(b) is gebaseerd op de constatering dat God 'ons' liefhad (v. 10);

+

(c) de mogelijkheid dat die liefde van God die zichtbaar is geworden, tot voltooiing komt. Dat gebeurt, als 'wij' elkaar liefhebben (v. 12b-d), wat er ook voor zal zorgen dat we ook op de dag van het oordeel – bij zijn openbaring – vrijmoedigheid zullen hebben, en dus zonder vrees kunnen zijn (v. 17);

+

(d) de oproep om lief te hebben (v. 19);

(e) houdt [het gebod] in dat het liefhebben van God samen moet gaan met het liefhebben van zijn broeder (v. 21).

(5) Er zijn nog twee betekenislijnen in 4:7-21 te ontdekken. Beide betekenislijnen kennen een tegenstelling. De eerste is die van het aanschouwen/zien (van de Zoon en de broeder) en niet aanschouwen/zien (van God). De andere is die van de verzoening als het doel van de zending van de Zoon, openbaring van Gods liefde, tegenover de mogelijkheid van straf op de dag van het oordeel, de dag van de openbaring, waarop we hem zullen zien gelijk hij is (3:2).

(6) Probleem van de gemeente, zo maakt de auteur van de eerste brief van Johannes duidelijk is het feit dat mensen wel beweren dat ze in gemeenschap met de Vader en de Zoon zijn, maar dat hun woorden niet in overeenstemming zijn met hun daden. Er is zelfs sprake van haat (= zich afkeren) van broeders. Het is daartegen dat de auteur zich in 4:7-21, en ook al eerder in 3:11-17 en 3:18-20, scherp keert.⁸¹

⁸¹ Ik dank Dirk van der Merwe (ZA), Martin de Boer en Hans van der Sterre (NL) voor hun commentaar op eerdere versies van dit artikel.